

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

LÊ HỒNG VÂN

**NGHIÊN CỨU PHÁT TRIỂN SẢN XUẤT
DẦU TẦM BÈN VỮNG TẠI TỈNH THÁI BÌNH**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

NHÀ XUẤT BẢN HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP - 2018

HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM

LÊ HỒNG VÂN

**NGHIÊN CỨU PHÁT TRIỂN SẢN XUẤT
DÂU TẮM BỀN VỮNG TẠI TỈNH THÁI BÌNH**

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 9.62.01.15

Người hướng dẫn khoa học: 1. TS. Nguyễn Tất Thắng
2. PGS.TS. Trần Hữu Cường

NHÀ XUẤT BẢN HỌC VIỆN NÔNG NGHIỆP - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các kết quả nghiên cứu được trình bày trong luận án là trung thực, khách quan và chưa từng dùng để bảo vệ lấy bất kỳ học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận án đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn trong luận án này đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Hà Nội, ngày... tháng... năm 2018

Tác giả luận án

Lê Hồng Vân

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt thời gian học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận án, tôi đã nhận được sự hướng dẫn, chỉ bảo tận tình của các thầy cô giáo, sự giúp đỡ, động viên của bạn bè, đồng nghiệp và gia đình.

Nhân dịp hoàn thành luận án, cho phép tôi được bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc TS. Nguyễn Tất Thắng và PGS.TS. Trần Hữu Cường đã tận tình hướng dẫn, dành nhiều công sức, thời gian và tạo điều kiện cho tôi trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới Ban Giám đốc, Ban Quản lý đào tạo, Bộ môn Kinh tế, Khoa Kinh tế và Phát triển nông thôn - Học viện Nông nghiệp Việt Nam đã tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, thực hiện đề tài và hoàn thành luận án.

Tôi xin chân thành cảm ơn tập thể lãnh đạo, cán bộ viên chức Trung tâm Nghiên cứu Dâu tằm tơ Trung ương, Ủy ban nhân dân tỉnh Thái Bình, Sở Nông nghiệp và PTNT, UBND các huyện, các tổ chức và doanh nghiệp, đặc biệt là các hộ nông dân trồng dâu nuôi tằm ở địa bàn nghiên cứu đã giúp đỡ và tạo điều kiện cho tôi trong suốt quá trình thực hiện đề tài.

Xin chân thành cảm ơn gia đình, người thân, bạn bè, đồng nghiệp đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi về mọi mặt, động viên khuyến khích tôi hoàn thành luận án./.

Hà Nội, ngày ... tháng ... năm 2018

Tác giả luận án

Lê Hồng Vân

MỤC LỤC

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
Danh mục các chữ viết tắt	vi
Danh mục bảng	vii
Danh mục đồ thị	ix
Danh mục hình.....	ix
Danh mục sơ đồ	ix
Danh mục hộp.....	x
Trích yếu luận án.....	xi
Thesis abstract.....	xiii
Phần 1. Mở đầu	1
1.1. Tính cấp thiết của đề tài	1
1.2. Mục tiêu nghiên cứu	3
1.2.1. Mục tiêu chung	3
1.2.2. Mục tiêu cụ thể	3
1.2.3. Câu hỏi nghiên cứu	3
1.3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
1.3.1. Đối tượng nghiên cứu	3
1.3.2. Phạm vi nghiên cứu	4
1.4. Những đóng góp mới của đề tài.....	4
1.4.1. Về lý luận	4
1.4.2. Về phương pháp.....	4
1.4.3. Về thực tiễn	5
1.5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của đề tài	5
Phần 2. Tổng quan tài liệu	6
2.1. Cơ sở lý luận về phát triển sản xuất dâu tằm bền vững	6
2.1.1. Khái niệm phát triển sản xuất dâu tằm bền vững	6
2.1.2. Vai trò của phát triển sản xuất dâu tằm bền vững	8
2.1.3. Đặc điểm phát triển sản xuất dâu tằm bền vững.....	10
2.1.4. Nội dung phát triển sản xuất dâu tằm bền vững.....	11

2.1.5.	Tiêu chí đánh giá phát triển sản xuất dâu tằm bền vững.....	19
2.1.6.	Các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển sản xuất dâu tằm bền vững	21
2.2.	Cơ sở thực tiễn phát triển sản xuất dâu tằm bền vững	25
2.2.1.	Thực tiễn về phát triển sản xuất dâu tằm bền vững trên thế giới	25
2.2.2.	Thực tiễn về phát triển sản xuất dâu tằm bền vững ở Việt Nam	33
2.2.3.	Bài học kinh nghiệm rút ra từ thực tiễn cho tỉnh Thái Bình	37
	Tóm tắt phần 2	39
	Phần 3. Phương pháp nghiên cứu.....	40
3.1.	Địa điểm nghiên cứu	40
3.1.1.	Điều kiện tự nhiên.....	40
3.1.2.	Điều kiện kinh tế xã hội	42
3.1.3.	Đánh giá thuận lợi, khó khăn đối với sản xuất dâu tằm bền vững	47
3.2.	Phương pháp nghiên cứu.....	49
3.2.1.	Cách tiếp cận	49
3.2.2.	Khung phân tích.....	50
3.2.3.	Phương pháp chọn điểm, chọn mẫu nghiên cứu.....	50
3.2.4.	Phương pháp thu thập thông tin và dữ liệu	52
3.2.5.	Phương pháp phân tích thông tin.....	53
3.2.6.	Hệ thống chỉ tiêu nghiên cứu.....	54
	Tóm tắt phần 3	57
	Phần 4. Kết quả nghiên cứu và thảo luận.....	58
4.1.	Khái quát chung về sản xuất dâu tằm tỉnh Thái Bình.....	58
4.1.1.	Quá trình hình thành và phát triển	58
4.1.2.	Khái quát về sản xuất dâu tằm.....	59
4.1.3.	Các tác nhân trong sản xuất dâu tằm	61
4.2.	Thực trạng phát triển sản xuất dâu tằm tỉnh Thái Bình	63
4.2.1.	Thực trạng phát triển quy mô sản xuất dâu tằm	63
4.2.2.	Thực trạng phát triển các hình thức tổ chức sản xuất dâu tằm.....	65
4.2.3.	Thực trạng đầu tư cho phát triển sản xuất.....	67
4.2.4.	Thực trạng phát triển kỹ thuật trong sản xuất dâu tằm	71
4.2.5.	Thực trạng phát triển liên kết sản xuất và tiêu thụ sản phẩm.....	82
4.2.6.	Kết quả và hiệu quả phát triển sản xuất dâu tằm tỉnh Thái Bình.....	85

4.3.	Đánh giá mức độ bền vững của phát triển sản xuất dâu tằm tỉnh Thái Bình.....	95
4.3.1.	Theo tiêu chí phát triển bền vững về kinh tế.....	95
4.3.2.	Theo tiêu chí phát triển bền vững về xã hội.....	96
4.3.3.	Theo tiêu chí phát triển bền vững về môi trường	97
4.3.4.	Đánh giá chung về mức độ phát triển bền vững của sản xuất dâu tằm.....	98
4.4.	Các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển sản xuất dâu tằm bền vững	100
4.4.1.	Chủ trương, chính sách về phát triển sản xuất dâu tằm	100
4.4.2.	Quy hoạch phát triển sản xuất dâu tằm.....	103
4.4.3.	Năng lực trình độ của cán bộ.....	107
4.4.4.	Nhận thức, hiểu biết của người sản xuất dâu tằm.....	109
4.4.5.	Sự hỗ trợ, trợ giúp của các cấp, các ngành và các tác nhân	111
4.4.6.	Thị trường, giá cả tiêu thụ	114
4.5.	Giải pháp chủ yếu phát triển sản xuất dâu tằm bền vững tại tỉnh Thái Bình.....	120
4.5.1.	Tiềm năng, xu thế phát triển, phân tích điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức	120
4.5.2.	Quan điểm và định hướng phát triển sản xuất dâu tằm bền vững tại Thái Bình.....	123
4.5.3.	Giải pháp phát triển sản xuất dâu tằm bền vững tại thái bình.....	126
	Tóm tắt phần 4	145
	Phần 5. Kết luận và kiến nghị	146
5.1.	Kết luận	146
5.2.	Kiến nghị.....	147
	Danh mục các công trình công bố.....	149
	Tài liệu tham khảo.....	150
	Phụ lục	157

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Từ viết tắt	Nghĩa tiếng Việt
BỘ NN & PTNT	Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn
BQ	Bình quân
CC	Cơ cấu
CNH – HĐH	Công nghiệp hóa – hiện đại hóa
CPKH	Chi phí khấu hao
DT	Diện tích
Đ	Đồng
ĐVT	Đơn vị tính
GO	Tổng giá trị sản xuất (Gross output)
GT	Giá trị
GTGT	Giá trị gia tăng
GTSX	Giá trị sản xuất
HTX	Hợp tác xã
IC	Chi phí trung gian (Intermediate cost)
MI	Thu nhập hỗn hợp (Mixed income)
NN	Nông nghiệp
NXB	Nhà xuất bản
SL	Số lượng
SX	Sản xuất
TSCĐ	Tài sản cố định
UBND	Ủy ban nhân dân
VA	Giá trị gia tăng (Value added)
VIETSERI	Trung tâm Nghiên cứu Dâu tằm tơ Trung ương (Vietnam Sericultural Research Centre)

DANH MỤC BẢNG

TT	Tên bảng	Trang
2.1.	Sản lượng tơ tằm các nước trên thế giới thời gian gần đây	28
2.2.	Tình hình sản xuất dâu tằm Việt nam thời gian gần đây	35
3.1.	Một số chỉ tiêu thời tiết khí hậu bình quân 2006 - 2015	41
3.2.	Tình hình phân bổ và sử dụng đất đai tỉnh Thái Bình qua 3 năm 2013 – 2015 ..	43
3.3.	Tình hình dân số và lao động tỉnh Thái Bình qua 3 năm 2013 – 2015	45
3.4.	Kết quả phát triển kinh tế của tỉnh Thái Bình giai đoạn 2011 – 2015	48
3.5.	Số lượng hộ nông dân điều tra	51
3.6.	Phạm vi thu thập số liệu đã công bố	52
3.7.	Bảng điểm và thang đo mức độ phát triển bền vững	56
4.1.	Thực trạng diện tích dâu tỉnh Thái Bình	63
4.2.	Thực trạng số hộ nuôi tằm tỉnh Thái Bình	64
4.3.	Diện tích đất bình quân 1 hộ sản xuất dâu tằm	64
4.4.	Đầu tư vốn của Nhà nước giai đoạn 2010 – 2015	68
4.5.	Đầu tư nhà và điều hòa của người nuôi tằm tỉnh Thái Bình	70
4.6.	Đầu tư nhà nuôi tằm của các nhóm hộ	70
4.7.	Giống trong sản xuất dâu tằm giai đoạn 2006 – 2015	72
4.8.	Thực hiện chăm sóc dâu, tằm	75
4.9.	Thực trạng kỹ thuật trong sản xuất dâu	77
4.10.	Thực trạng kỹ thuật mới trong nuôi tằm	78
4.11.	Ảnh hưởng của nuôi tằm con tập trung tới kết quả sản xuất	79
4.12.	Phòng trừ bệnh hại trong nuôi tằm	81
4.13.	Liên kết trong sản xuất dâu tằm	83
4.14.	Kết quả phát triển sản xuất dâu tỉnh Thái Bình	85
4.15.	Kết quả phát triển sản xuất kén tằm tỉnh Thái Bình	87
4.16.	Kết quả sản xuất dâu tằm của các hộ	88
4.17.	Chi phí cho sản xuất của các hộ trong một năm	89
4.18.	Kết quả và hiệu quả sản xuất của các hộ trong một năm	90
4.19.	Việc làm trong sản xuất dâu tằm	91
4.20.	Tỷ lệ hộ nghèo, hộ đạt chuẩn gia đình văn hóa	92

4.21.	Sự tham gia của phụ nữ.....	92
4.22.	Đánh giá ảnh hưởng của sản xuất dâu tằm đến môi trường.....	94
4.23.	Tỷ lệ thất thu do môi trường và dịch bệnh.....	95
4.24.	Đánh giá sản xuất dâu tằm theo tiêu chí phát triển bền vững	99
4.25.	Hiểu biết của cán bộ địa phương	108
4.26.	Năng lực của người sản xuất dâu tằm.....	109
4.27.	Danh sách các cơ sở ương tơ và thu mua kén tỉnh Thái Bình.....	115
4.28.	Kết quả khảo sát ý kiến người nuôi tằm về thị trường tiêu thụ.....	117
4.29.	Ảnh hưởng của giá kén đến sản xuất dâu tằm tỉnh Thái Bình	118
4.30.	Kết quả khảo sát ý kiến người nuôi tằm về giá thu mua kén	120
4.31.	Phân tích điểm mạnh, điểm yếu, cơ hội và thách thức	122